

TELIVÉREK KOVÁCSA

■ Különböző patkók telivér versenylovaknak

Évek óta rendszeresen találkozunk Alagon, hol lóháton, hol a pálya mellett, de legtöbbször az istállóban, a patkolás ismerős hangjait követve. Kelemen János egykor nemzetközi szinten is versenyzett militarylovás, lovardatulajdonos évtizedek óta patkol lovakat, ráadásul azon kevesek közé tartozik, akik az angol telivéreknél is komoly tapasztalatra tettek szert.

Honnan eredt az ötlet, hogy ne csak lovagolj, elvégezd a lovak körüli napi teendőket, vagy éppen tanítványokkal foglalkozz, hanem patkolj is?

A nyolcvanas évek vége felé, amikor lovastanuló voltam, sok kovács ún. lábfogó ember segítségével patkolt. Természetesen a lovastanulókat küldték, hogy segítsenek nekik. Így kerültem először kapcsolatba a patkolással, ami nagyon megtetszett. Egy idő után úgy éreztem, hogy ezt én is meg tudnám tanulni.

Kitől tanultad a patkolókovács szakmát?

Időközben lovagoltam, versenyeztem, és megismertem egy idős kovácsot, Bujáki

Károlyt, aki ekkor a pomázi lovasiskolában dolgozott. Tőle kezdtem el megtanulni a mesterséget. Abban az időben ez nagyon izgalmas helynek számított, mert a magyar filmipar számára minden lovasfilmhez ők adták a lovakat és a statisztákat. Érdemes megemlíteni, hogy ekkoriban nagyon jó lovasok is szerepeltek ezeken a forgatásokon a statiszták között, előfordult, hogy lovas olimpiások is. Bujáki Karcsi bácsival nemcsak patkolni jártunk ide, hanem azt is megtanította nekem, hogy hogyan készül a hagyományos patkó nyersvasból a kovácsműhelyben. Közben saját lovaim is lettek, és rajtuk gyakoroltam. Az volt a célom, hogy tökéletesítem a tudásomat és önállóan is munkát tudjak vállalni. Szeren-

csére a saját lovak ezt az időszakot „túléltek”, így a kilencvenes évek közepén elkezdtem önállóan is patkolni. Ekkoriban kerültem az egykori Szilas tsz-hez tartozó lovasiskolához, itt az iskolalovakat és a sportlovakat bízta rám. Ahogy a sportban is egyre több tapasztalatot gyűjtöttük, rájöttünk, hogy nincs sportló telivér nélkül, így ekkor kezdtem el velük is foglalkozni. Azóta is nagyon szeretek patkolni, és ennyi év után még mindig élvezem ezt a munkát, annak ellenére, hogy fizikailag nehéz és veszélyes is tud lenni. Jelenleg összesen mintegy 150 lovat patkolok rendszeresen. Élt olyan ló is, akit egész életében, 28 éven keresztül én patkoltam.

Mennyire más telivéreket patkolni a sportlovakhoz képest?

Más patkókkal, kisebb méretekkel és szögekkel dolgozunk, mint a sportlovak esetében. Sokkal gyakoribbak a patkolási periódusok is, hiszen náluk már négy-öt hét elteltével újra lehet patkolni a lovakat, sőt, illik is. Itt a nagy sebesség és terhelés miatt hat-héthes patákkal már megnő a sérülésveszély, ezért a szokásosnál is körültekintőbben kell velük foglalkozni. A sportlovaknál az a kívánatos, hogy a ló a patkón könnyen átforduljon és a patkó tágira legyen igazítva. A telivéreknél egy kicsit mások a kívánalmak. Náluk nem lehet tágira igazítani a patkót, mert pillanatok alatt lelépik az ilyet, de a könnyű átbillenést itt is ugyanígy támogatni kell.

Emellett itt a lovak nagyon fiatalon, másfél évesen kerülnek tréningbe, amikor még növekedésben van a patájuk is. Így könnyen előfordulhat, hogy mire egy ló négy-öt évesen befejezi a versenykarrierjét, két-három számot is nőtt a patája. Eközben pedig nagyon nehéz munkát végeznek.

Manapság Magyarországon nem sokan foglalkoznak versenylovak patkolásával. Véleményed szerint mi ennek az oka?

Igen, viszonylag kevesen vagyunk, egyrészt a nem túl nagy állomány miatt, másrészt azért, mert ez a szakág elég speciális. Engem mindig érdekelt, hogy milyen külön sajátosságai vannak a díjugrató vagy a militarylovak patkolásának, aztán egy idő múlva talákoztam a telivérek patkolásával is, amit külön meg kellett tanulni. Az azonban nagyon fontos, hogy a ko-

FOTÓ: VONCZEM GABRIELLA

vács ismerje az adott sportág lovakkal szembeni elvárásait, és ehhez kell igazítani a patkolást. Nekem nagy szerencsém, hogy versenyezhettem díjugratásban és militaryban is, ezért ezeket pontosan ismertem, ami hatalmas előnyt jelentett.

A telivéreket mindig hidegen patkolják, az érzékenységükön kívül mi az oka ennek?

Több oka is van. Itt nem bajlódunk azzal, hogy a hiperérzékeny lovak hosszú ideig egy helyben megálljanak, másrészt pedig náluk annyira vékony az oldalfal szarurége, illetve annyira gyakoriak a patkolási ciklusok, hogy nagyon könnyen meg lehet égetni a patát, ha valaki nem elég körültekintő vagy figyelmes. Emellett alumínium- és rosegold patkókat is használunk, amelyeknek melegítése nagyon körülményes lenne, vagy szinte lehetetlen.

Régebben acélpatkót használtak a telivéreknél is, azonban manapság, ahogy említetted is, már számos más alternatíva is létezik. Hogyan változtak a patkók az elmúlt időkben?

A modernkori patkolás kialakulását az utóbbi 100-150 évre tehetjük, amikor a ló- és a lovassportok is elterjedtek. Ahogy ezek alakultak, úgy változtak a patkolási technikák, eljárások is. Az acélpatkók után idővel megjelentek az alumíniumpatkók. Ezek könnyebbek és talán szebben is mutatnak, azonban funkciójukat tekintve nincs jelentős különbség az acélpatkókhoz képest. A lóversenysport drága, és aki sokat költ egy versenylóra, az szeretné mindenből a lehető legjobbat megadni a lovának, így sok tulajdonos a drágább alumínium- vagy rosegold patkókat választja. Személyes vé-

■ 1. A rosegold szögeknek gyakorlati hasznuk is van | 2. Patkóigazítás | 3. Patkóigazítás

lentek a rosegold szögek is, amelyek a bevonatuknak köszönhetően megakadályozhatják a bakteriális fertőzések kialakulását, illetve továbbterjedését. Azaz ennek tényleg van gyakorlati haszna is az esztétikán kívül. Szívesen használom én is.

Igazából folyamatosan jelennek meg újabb termékek, próbálkozások, a műanyag patkóktól kezdve a ragasztásos technikán át a különböző betétekig, azonban ezek széles körű elterjedésére egyelőre nem számítok, mert a használatuk nem kellően rugalmas. A ragasztáshoz például állandó hőmérsékletű műhelyre lenne szükség, amit télen vagy a nyári nagy melegben nagyon nehéz folyamatosan biztosítani. Ha pedig javítani kell, ami a telivéreknél gyakran előfordul – akár a verseny előtt 15 perccel vagy a startgépnél –, szintén nem lehetséges a ragasztásos technikánál. Ezek mellett mostanában jelent meg az az eljárás, amikor mozgáselemző szerkezetet helyeznek el a lovon, amely megmutatja, hogy az adott ló hogyan tud egyensúlyban vagy kényelmesebben lépni, majd ez alapján 3D-s nyomtatóval elkészítenek egy műanyag patkót a számára. Ez azonban szintén idő- és költségigényesebb eljárás, mint a hagyományos technika, így egyelőre úgy tűnik, hogy jó ideig ez sem fog tudni a helyébe lépni.

Hogyan tudod követni az újdonságokat, illetve fejleszteni a tudásodat?

Az interneten ma már szinte minden újdonság azonnal elérhető. Emellett szerencsére minden évben érkeznek Magyarországra is ún. sztár patkolókovácsok külföldről, akik bemutatót vagy továbbképzést tartanak. Ide pedig meghívják a kovácsokat is. Többnyire ismerjük is egymást a kollégákkal, hiszen ma Magyarországon a regisztrált és szakképzett patkolókovácsok száma száz alatt mozog, akik mellett még végzettség nélküli, lelkes amatőrök is dolgoznak. Azt gondolom, a piacnak mindenképpen hasznos lenne kialakítania, hogy csak a képzettséggel és felelősséggel dolgozó, garanciát vállaló kovácsokat foglalkoztassák. A garanciavállalás például nálam azt jelenti, hogy ha az általam patkolt

lónak a patkolásból eredő mozgásbeli vagy egészségi problémája adódik, akkor annak a javítását vagy a gyógykezelését a saját költségemen vállalom, és természetesen szükség esetén visszamegyek a lóhoz és megjavítom a patkolást.

Egyszer olvastam egy mondást, miszerint egy patkolókovács tízezer patkolás vagy tíz év után tudja igazán, hogy mit csinál jól vagy rosszul. Igaz, azt is hozzátették, hogy ez az idő manapság talán lerövidülhet az internetnek köszönhetően, ahol az információk már sokkal könnyebben elérhetőek, mint korábban. Egyetértesz ezzel?

Úgy gondolom, hogy akkor lesz valaki igazi patkolókovács, ha elront jó pár lovat, és elköveti azokat a hibákat, amelyeket

„Nagyon fontos, hogy a kovács ismerje az adott sportág lovakkal szembeni elvárásait”

mindenki elkövet, akár bevallja, akár nem. Ezekből pedig, ha tanulni tud, akkor jó patkolókovács is lesz.

A beszélgetésünk idején már nyakunkon a tél. Mit tanácsolnál patkolókovácsként a lótartóknak, tulajdonosoknak ebben az időszakban?

Szeretem az egyszerű dolgokat, ezért szeretem a patkolást sem kell túlbonyolítani. Számomra létezik egy varázsszó, a természetes regeneráció, azaz amikor leveszik a patkót a lóról és kiteszik a legelőre. Ha ehhez adottak a körülmények, akkor ezzel nagyon sok probléma megszűnhet vagy nagyon jól orvosolható, hiszen ez a természetben hosszú idő alatt jól kialakult. A sportlovak esetében pedig hangsúlyozni kell, hogy az edzés, a verseny, a munka mellett a pihenést is be kell tervezni. Ha például a nyári szezonban versenyzett egy ló, és azt szeretnénk, hogy sokáig hasznos és egészséges versenylovunk legyen, akkor annak igenis adjuk meg a téli pihenőt.

Vonzem Gabriella

leményem szerint azért, ha egy ló tud futni, akkor az acélpatkóban is megnyeri a versenyt. Egy kovácsnak azonban ki kell elégtennie a vevők igényeit.

Manapság minden változik, minden területen folyamatosan jelennek meg az újdonságok. A telivéreknél milyen aktuális trendeket érdemes megemlíteni?

A legutóbbi újdonság az antibakteriális bevonattal ellátott rosegold patkó, amely tavaly került be Magyarországra és én használtam először a telivéreknél. Nem elterjedt még, viszonylag drága, hiszen a négy patkó beszerzési ára jelenleg 12 ezer forint, és ezeket csak egyszer lehet használni. Összehasonlításként, az acélpatkó darabja 800 forint, és ezt kétszer, ritka esetben, ha nem kapar a ló, háromszor is vissza lehet ütni. A rosegold patkók mellett megje-